

Zittingsdocument

B9-0131/2024

5.2.2024

ONTWERPRESOLUTIE

naar aanleiding van verklaringen van de Raad en de Commissie

ingediend overeenkomstig artikel 132, lid 2, van het Reglement

over de situatie in Servië na de verkiezingen
(2024/2521(RSP))

**Viola von Cramon-Taubadel, Jordi Solé, Henrike Hahn, Francisco
Guerreiro, Tineke Strik, Bronis Ropé, Gwendoline Delbos-Corfield,
Nicolae Ștefănuță, Ignazio Corrao**
namens de Verts/ALE-Fractie

Resolutie van het Europees Parlement over de situatie in Servië na de verkiezingen (2024/2521(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien de Stabilisatie- en associatieovereenkomst tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en de Republiek Servië, anderzijds, die op 1 september 2013 van kracht is geworden¹,
 - gezien het gezamenlijk advies van de Commissie van Venetië en het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten van de OVSE (ODIHR) van 15 december 2022 over het grondwettelijke en juridische kader voor de werking van de democratische instellingen in Servië,
 - gezien zijn eerdere resoluties over Servië, en met name die van 10 mei 2023 over het Commissieverslag 2022 over Servië²,
 - gezien zijn resolutie van 13 december 2023 over 30 jaar criteria van Kopenhagen – een nieuwe impuls voor het uitbreidingsbeleid van de EU³,
 - gezien de verklaring met de eerste bevindingen en conclusies van de internationale verkiezingswaarnemingsmissie over de vervroegde parlementsverkiezingen van 17 december 2023 in Servië,
 - gezien artikel 132, lid 2, van zijn Reglement,
- A. overwegende dat er na de massale schietpartijen in Belgrado en nabij Mladenovac in mei 2023 over heel Servië massaprotesten zijn gehouden onder de leus “Servië tegen geweld”; overwegende dat de president van Servië, Aleksandar Vučić, naar aanleiding van deze protesten aankondigde dat op 17 december 2023 vervroegde parlementsverkiezingen zouden worden gehouden; overwegende dat op diezelfde dag in 65 steden en gemeenten, waaronder Belgrado, ook lokale verkiezingen hebben plaatsgevonden, alsook provinciale verkiezingen voor het parlement van Vojvodina;
- B. overwegende dat alle parlementsverkiezingen in Servië sinds 2012, op één na, vervroegde verkiezingen waren; overwegende dat dit de derde parlementsverkiezing in minder dan vier jaar tijd was;
- C. overwegende dat een internationale verkiezingswaarnemingsmissie toezicht heeft gehouden op de parlementsverkiezingen van 17 december 2023 in Servië; overwegende dat deze delegatie bestond uit vertegenwoordigers van het ODIHR, de OVSE-Parlementaire Assemblée, de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa en het Europees Parlement;

¹ PB L 278 van 18.10.2013, blz. 16.

² PB C, C/2023/1065, 15.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1065/oj>.

³ Aangenomen teksten, P9_TA(2023)0471.

- D. overwegende dat in de verklaring met de eerste bevindingen en conclusies van de internationale verkiezingswaarnemingsmissie wordt benadrukt dat de vervroegde parlementsverkiezingen van 17 december weliswaar technisch in goede banen zijn geleid en dat de kiezers voldoende politieke alternatieven hadden, maar dat de president tijdens de verkiezingen alomtegenwoordig was, hetgeen samen met de systeemvoordelen van de regerende partij voor een onrechtvaardige situatie zorgde;
- E. overwegende dat de coalitie van oppositiepartijen “Servië tegen geweld” sinds de verkiezingsnacht massale protesten in Servië heeft georganiseerd en daarbij opriep tot nietigverklaring van de verkiezingsuitslag; overwegende dat oppositieleden het Grondwettelijk Hof hebben verzocht de verkiezingsuitslag ongeldig te verklaren;
- F. overwegende dat de campagne voor het overgrote deel werd gedomineerd door de zittende president Vučić, die, hoewel hij geen kandidaat was in deze verkiezingen, erg betrokken was bij evenementen van de Servische Progressieve Partij (SNS) en opdoek in televisiecampagnes en partijmateriaal, en daardoor centraal stond in de dagelijkse campagnes, waarbij hij dus het ambt van president misbruikte om zijn partij een oneerlijk voordeel te geven; overwegende dat de door de SNS geleide lijst naar president Vučić was genoemd, wat een schending is van het grondwettelijk beginsel van vertegenwoordiging van de eenheid van de staat van de Republiek Servië;
- G. overwegende dat Josep Borrell, de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, en Olivér Várhelyi, commissaris voor Nabuurschap en Uitbreiding, op 19 december 2023 een gezamenlijke verklaring over de parlementsverkiezingen in Servië hebben afgelegd, waarin ze met bezorgdheid hebben geconcludeerd dat het verkiezingsproces tastbaar moet worden verbeterd en verder moet worden hervormd; overwegende dat hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid/vicevoorzitter van de Commissie Borrell en commissaris Várhelyi ook hebben verklaard dat ze verwachten dat de bevoegde nationale autoriteiten op transparante wijze gevolg geven aan geloofwaardige meldingen van onregelmatigheden, waaronder klachten in verband met de lokale verkiezingen in Belgrado en andere gemeenten, en dat ze de Servische politieke leiders hebben opgeroepen een constructieve en inclusieve dialoog over het hele politieke spectrum te waarborgen;
- H. overwegende dat Servië in de wereldindex voor persvrijheid van 2023 wordt beschouwd als een “gedeeltelijk vrij” land;
- I. overwegende dat Servië sinds 2012 een kandidaat-lidstaat van de EU is; overwegende dat de procedure voor toetreding tot de EU gebaseerd is op verdienste, waarbij elke kandidaat-lidstaat moet voldoen aan de criteria van Kopenhagen, met name wat betreft het waarborgen van de volledige eerbiediging van de mensenrechten, democratie en rechtsstaat;
1. maakt zich grote zorgen over de ernstige onregelmatigheden die zijn gemeld door internationale en lokale verkiezingswaarnemers tijdens de lokale, provinciale en parlementsverkiezingen van 17 december 2023 in Servië; is van mening dat deze verkiezingen niet als vrij en eerlijk kunnen worden beschouwd; is verontrust door de wijdverspreide en systematische schaal waarop fraude heeft plaatsgevonden die de

integriteit van de verkiezingen in Servië heeft aangetast;

2. verzoekt de OVSE, de Raad van Europa en de Commissie om onmiddellijk een onafhankelijk internationaal onderzoek in te stellen naar de lokale, provinciale en parlementsverkiezingen in Servië, met bijzondere aandacht voor de gemeenteraadsverkiezing van Belgrado, met een duidelijke termijn en vóór de publicatie van het eindverslag van de internationale verkiezingswaarnemingsmissie van het ODIHR; benadrukt dat het Parlement op de hoogte moeten worden gesteld van de resultaten van dit onderzoek; verzoekt de EU en de lidstaten de verkiezingsuitslag pas te erkennen nadat de onregelmatigheden tijdens de verkiezingen volledig en op onafhankelijke wijze zijn onderzocht; is voorstander van de snelle inzet van een ad-hoconderzoeksmissie in Servië, met deelname van het Parlement, als onderdeel van dit internationale onderzoek;
3. verzoekt de Servische autoriteiten de reeds lang bestaande aanbevelingen van het ODIHR en de Commissie van Venetië onverwijld uit te voeren; kijkt uit naar het eindverslag van de internationale verkiezingswaarnemingsmissie van het ODIHR, maar betreurt het dat de aanbevelingen van vorige verkiezingen grotendeels onuitgevoerd zijn gebleven; dringt er bij Servië op aan de aanbevelingen in het gezamenlijk advies van de Commissie van Venetië en het ODIHR van 15 december 2022 over het grondwettelijke en juridische kader voor de werking van de democratische instellingen in Servië uit te voeren; verzoekt Servië in dat verband maatregelen met brede werking te nemen om ambtsmisbruik en misbruik van overheidsmiddelen te voorkomen, waaronder een nauwgezette regulering van dergelijke praktijken en duidelijke nalevings-, handhavings- en sanctiemechanismen;
4. maakt zich ernstig zorgen over meldingen van grootschalige georganiseerde kiezersmigratie, waarbij duizenden “spookkiezers” uit Servië of buurlanden als Bosnië en Herzegovina (met name uit de deelstaat Republiek Servië), die geregistreerd waren in fictieve adressen in andere Servische gemeenten, de resultaten van de lokale verkiezingen zouden hebben beïnvloed; merkt op dat dergelijke praktijken illegaal zijn en verzoekt de gerechtelijke instanties deze beschuldigingen te onderzoeken; pleit ervoor het eengemaakte kiezersregister snel te evalueren en een minimale verblijfsperiode op te leggen voordat mensen mogen stemmen in de lokale verkiezingen, met als doel dit misbruik in de toekomst te voorkomen;
5. veroordeelt het gebrek aan resultaten bij de vervolging en bestraffing van strafbare feiten bij de verkiezingen, waaronder ernstige beschuldigingen van vervalsing van handtekeningen van burgers met het oog op kandidaatstelling, onrechtmatige manipulatie van het kiezersregister en het stemrecht, druk op en intimidatie van burgers en verkiezingskandidaten, gevallen van corruptie, cliëntelisme en onrechtmatig gebruik van gegevens van burgers die zwaar wogen op de verkiezingscampagne, misbruik van overheidsfuncties en -middelen, met name tijdens deze verkiezingen, en een gebrek aan doeltreffende mechanismen om te voorkomen dat de zittende macht een oneerlijk institutioneel voordeel bij de verkiezingen verwerft;
6. is verontrust over praktijken die het speelveld hebben gekanteld ten gunste van de zittende macht, waaronder het alomtegenwoordige publieke optreden van de Servische president voor en tijdens de campagne en de algemene uitholling van de scheidingslijn

tussen het ambt van de president, de staat en de regerende politieke partij, hetgeen rechtstreeks in strijd is met internationale normen en paragraaf 5.4 van het Document van Kopenhagen van 1990;

7. dringt er bij de Servische autoriteiten op aan onmiddellijk de nodige maatregelen te nemen in overeenstemming met het advies van de Commissie van Venetië van december 2022 om een einde te maken aan illegaal gedrag, zoals intimidatie van kiezers en het kopen van stemmen, en om systemische tekortkomingen in verband met de indeling van de stembureaus aan te pakken die leiden tot grote drukte en talrijke schendingen van het stemgeheim, groepsstemmen en gezinsstemmen; benadrukt dat de doeltreffendheid van mediaregulatoren, zoals de Regelgevende autoriteit voor elektronische media (REM), en de instanties die belast zijn met het toezicht op politieke financiering, met inbegrip van het Agentschap voor corruptiepreventie, niet alleen in de wet, maar ook in de praktijk moet worden gewaarborgd; dringt aan op een onafhankelijke doorlichting van het eengemaakte kiezersregister om onnauwkeurigheden in de kiezerslijsten aan te pakken;
8. verzoekt de Servische autoriteiten ervoor te zorgen dat er voldoende democratische garanties zijn om de volgende reguliere lokale verkiezingen in 2024 en andere toekomstige verkiezingen te houden; vindt het onaanvaardbaar dat Servië, als kandidaat-lidstaat van de EU, niet voldoet aan de fundamentele Europese en internationale democratische normen;
9. verzoekt de Commissie een groep van onafhankelijke deskundigen op te dragen een uitgebreid verslag op te stellen om de systemische problemen met de rechtsstaat in Servië te beoordelen en aan te pakken, naar het voorbeeld van de “Priebe-verslagen” over de rechtsstaat in Noord-Macedonië en Bosnië en Herzegovina;
10. verzoekt de EU een interne en zinvolle dialoog tussen de regering en de oppositie in Servië te faciliteren om het huidige klimaat van zware politieke polarisatie te boven te komen; is in het licht hiervan van mening dat het Parlement de meest geschikte instelling is om als constructieve en objectieve bemiddelaar op te treden;
11. benadrukt dat in de toetredingsonderhandelingen met Servië pas verdere stappen mogen worden gezet wanneer de belangrijkste aanbevelingen van het ODIHR en de Commissie van Venetië merkbaar beter worden uitgevoerd en een grondig gerechtelijk onderzoek wordt ingesteld naar de gemelde onregelmatigheden tijdens de verkiezingen; verzoekt de Commissie en de Raad strikte voorwaarden te hanteren en de financiering die aan de Servische regering wordt verstrekt in het kader van het instrument voor pretoetredingssteun (IPA III) en andere financiële instrumenten onmiddellijk te bevriezen indien de Servische autoriteiten niet bereid zijn belangrijke verkiezingsaanbevelingen uit te voeren;
12. benadrukt dat het belangrijk is het recht op vrijheid van vergadering te eerbiedigen en te handhaven; veroordeelt in dat verband het onevenredige gebruik van politiegeweld tegen vreedzame betogers die tegen verkiezingsfraude protesteerden; is bezorgd over de beschuldigingen dat provocateurs in de protesten zijn geïnfilteerd om een politie-interventie uit te lokken; betuigt nogmaals zijn onwrikbare steun voor de burgers van Servië en hun strijd voor een democratische en Europese toekomst;

13. prijst het werk van de Servische waarnemers van het Centrum voor onderzoek, transparantie en verantwoordingsplicht (CRTA) en het Centrum voor vrije verkiezingen en democratie (CeSID); veroordeelt de aanvallen tijdens de verkiezingsdag op CRTA-waarnemers, die in een stembureau in Odžaci aan het controleren waren of er geen fraude werd gepleegd; dringt er bij de Servische autoriteiten op aan alle nodige stappen te zetten om ervoor te zorgen dat nationale en internationale verkiezingswaarnemers hun werk doeltreffend kunnen uitvoeren, en om hen te beschermen tegen geweld, bedreigingen, vergelding, negatieve discriminatie, druk of andere willekeurige maatregelen als gevolg van de legitieme uitoefening van hun rechten en vrijheden, zoals uiteengezet in de VN-Verklaring over mensenrechtenverdedigers (Commissie voor de rechten van de mens, resolutie 2000/61);
14. is bezorgd over het feit dat de woonadressen van bepaalde categorieën burgers, onder meer in Belgrado en Zuid-Servië, zijn “gepassiviseerd”, waardoor deze mensen hun stemrecht wordt ontzegd; verzoekt de verantwoordelijke autoriteiten deze ernstige schendingen van het kiesrecht onverwijld ongedaan te maken;
15. veroordeelt de aanvallen, lastercampagnes en intimidatie tegen journalisten, mensenrechtenverdedigers en activisten uit het maatschappelijk middenveld, in sommige gevallen door overheidsmedewerkers, met name vóór de verkiezingen;
16. betreurt het dat de campagneperiode werd gekenmerkt door zware polarisatie, opruiende taal, verbale aanvallen, haatzaaiende uitlatingen en persoonlijke aanvallen op de tegenstanders;
17. betreurt de verontrustend lage kwaliteit van het medialandschap in Servië en de enorme hoeveelheid desinformatie; stelt met bezorgdheid vast dat een groot aantal mediakanalen door de regering wordt beïnvloed of gecontroleerd, waardoor oppositiekandidaten tijdens de campagne geen gelijke kansen hadden; betreurt de aanvallen van regeringsgezinde mediakanalen op kritische journalisten;
18. maakt zich zorgen over het feit dat het klimaat en de pluriformiteit in de media, ondanks nieuwe wetten inzake elektronische media en openbare informatie en media, zijn verslechterd; is met name bezorgd over het feit dat de REM opzettelijk haar verplichtingen uit hoofde van de nieuwe mediawetgeving heeft veronachtzaamd, tijdens de campagneperiode volstrekt passief is gebleven en zelfs geen acht heeft geslagen op talrijke meldingen dat bepaalde media tijdens de verkiezingen de wet zouden hebben overtreden;
19. betreurt het dat vrouwen in de hoogste verkozen functies nog steeds ondervertegenwoordigd zijn en dat slechts twee van de 18 lijsten werden getrokken door vrouwen; betreurt het dat kwesties in verband met gendergelijkheid tijdens de campagne nauwelijks ter sprake zijn gebracht; benadrukt dat verdere inspanningen nodig zijn om de deelname van vrouwen aan het politieke bestel te bevorderen;
20. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de voorzitter van de Europese Raad, de Commissie, de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, de regeringen en parlementen van de lidstaten, het ODIHR, de Parlementaire OVSE-Assemblee, de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa en de president,

regering en nationale vergadering van Servië.